

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

אופן זיכוי השיתוף לבני המבוי

(ע"ט ב') **משנה:** כיצד משתתפין במבוי, מניח את החבית (משלו אם ירצה), ואומר הרי זו לכל בני מבוי. ומזכה להן (חלק באותו אוכל) על ידי בנו ובתו הגדולים, ועל ידי עבדו ושפחתו העברים, ועל ידי אשתו. אבל אינו מזכה לא על ידי בנו ובתו הקטנים, ולא על ידי עבדו ושפחתו הכנענים, מפני שידן כידו (ולאו זכייה היא).

אמר רב יהודה: חבית של שיתופי מבואות (כשבא לזכות), צריך להגביה מן הקרקע טפח (שכל זמן שהיא מונחת ברשותו, אינה זכייה).

(פ' א') אמר רב נחמן: נקטינן, אחד עירובי תחומין, ואחד עירובי חצרות, אחד שיתופי מבואות, צריך לזכות.

בעי רב נחמן: עירובי תבשילין צריך לזכות או אין צריך לזכות?

(ומקשה) ומאי תיבעי ליה?! לא שמיע ליה הא דאמר רב נחמן בר רב אדא אמר שמואל: עירובי תבשילין צריך לזכות?!

שיטות הראשונים

חבית של שיתופי מבואות, צריך להגביה מן הקרקע טפח: דעת הגאונים והרמב"ם, שאפילו כשהחבית של כל בני המבוי, צריך להגביה טפח. וכתב הריטב"א שטעם ההגבהה לדעתם משום היכר, שתהא ניכרת שהיא לשם עירוב. ודעת רש"י,¹ **סמ"ג, הרשב"א, והריטב"א**, שההגבהה משום קניין. ורק אם מזכה משלו צריך להגביה?² והשו"ע³ סתם.

גדרי קטן וגדול: תנן בבבא מציעא (י"ב א') מציאת בנו ובתו הקטנים הרי אלו שלו. ובגמרא שם, אמר שמואל: מפני מה אמרו מציאת קטן לאביו, שבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו ואינו מאחר בידו (דלית לקטן זכיה לנפשיה מדאורייתא). ופליגא אדברי חייא בר אבא דאמר משום רבי יוחנן: גדול וסמוך על שולחן אביו, זה קטן (ומציאתו לאביו משום איבה). קטן ואינו סמוך על שולחן אביו, זהו גדול (ומציאתו שלו). ופסקו הראשונים כרבי יוחנן. וכן פסק השו"ע⁴.

קטן וגדול לעניין זיכוי עירובין ושיתופין: דעת תוספות והרא"ש, בשם רבינו תם, דעירובין דמי למציאה, ואין לזכות ע"י גדול הסמוך⁵ על שולחן אביו⁶. ודעת הרמב"ן שלגבי עירובין, גדול ממש, וקטן ממש. וכן משמע מדברי בה"ג, רי"ף,

¹ וכתב רש"י דצריך להגביה מן הקרקע כשהוא מזכה אותה להן דכל כמה דמנחא ברשותיה לא הויה זכייה, והכי תני לה בתוספתא (עירובין פרק ו'): אם משלהן - אין צריך לזכות; ואם משלו - השליח מגביה מן הקרקע, ואומר זכיתי לכם.

² עוד נפקא מינה כתב המאורות (ד"ה חבית), **דלדעת הסוברים משום היכר, צריכה להיות מוגבהת ומובדלת כל השבת.** משא"כ אם משום קניין.

³ או"ח סס"ט. ובב"י הביא דברי הרמב"ם והגאונים, ולא הכריע. והביה"ל (ד"ה צריך) כתב שטוב לכתחילה לחוש לדבריהם (להעמיד העירוב גבוה טפח, גם כשלא שייך זכיה והקנאה, כגון בעירוב משל כולם). מקורות - גאונים (רב ניסים גאון, הו"ד ברבינו חננאל בן שמואל, ד"ה אמר רב יהודה). רמב"ם (פיה"מ; וכן כתב הריטב"א בשמו, וכן משמע מדבריו בהלכות עירובין א"ז). רש"י (ע"ט ב', ד"ה צריך להגביה). רשב"א (עבוה"ק ש"ד סי' ד); סמ"ג (עשין, עשה דרבנן א).

⁴ חו"מ רע"ב. מקורות - רי"ף (ב"מ, ו א ברי"ף). רמב"ם (הל' גזילה יזג). רא"ש (ב"מ סי' לג).

⁵ וכן לא על ידי בתו, אפילו נערה ואינה סמוכה על שולחנו, שכן מציאתה לאביה, עד שתבגור. תוספות (ע"ט ב', ד"ה ומזכה).

⁶ וכן כתב הרשב"א (תשובות המיוחסות לרמב"ן, סי' ריג) שטוב להחמיר כדעתו. וכתב המרדכי (פרק חלון, סי' תקכ) שדווקא בנו ובתו הסמוכים על שולחנו הוא דחייש לאיבה. אבל עבדו ושפחתו העברים בשכרם הם אוכלים. וכן אומר רבינו תם דאם יגדל אדם יתום

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ורמב"ם, שסתמו וכתבו המשנה כצורתה⁷, וכן משמע בירושלמי⁸. וכן סתם השו"ע. וכתב בשם יש אומרים כר"ת. וסיים שלכתחילה טוב לחוש לדברי שניהם. והרמ"א כתב: ובדיעבד סומכין על דברי המיקל בעירוב⁹.

זיכוי על ידי אשתו: מסקנת תוספות והרא"ש שאם מקבלת פרס מבעלה, אינה צריכה לזכות לעצמה¹⁰, וממילא גם לאחרים לא מועיל זיכוי. ורק אם אין מקבלת פרס, אפילו אין לה בית בחצר, מזכה לאחרים¹¹. והרי"ף ורמב"ם כתבו המשנה כצורתה. משמע שאע"פ שמעלה לה מזונות, מזכה על ידה. וכן דעת הר"ן¹². וכן סתם השו"ע¹³. ובשם יש אומרים כתב תוספות ורא"ש. והרמ"א כתב: ובדיעבד סומכין על דברי המיקל בעירוב.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסו)

- ט. אם אָחַד מִבְּנֵי הַחֲצַר רוֹצֵה לְתַן פֶּת בְּשִׁבִיל כָּלֶם שֶׁפִּיר דָּמִי, וּבִלְבַד שֶׁיִּזְכְּנוּ לָהֶם עַל יְדֵי אַחֵר, וּכְשִׁזְכֶּה בּוֹ צָרִיךְ לְהִגְבִּיחוֹ מִן הַקְּרָקַע טַפַּח, וְצָרִיךְ לְזַכּוֹת לְכָל בְּנֵי הַחֲצַר אוֹ הַמְּבוּי וּלְכָל מִי שֶׁיִּתְּוֹסֵף מִיּוֹם זֶה וְאֵילָךְ; וְיֵשׁ אוֹמְרִים שְׂאֵף עַל פִּי שְׂלֵא יִזְכֶּה בְּפִרוּשׁ לְמִתְוֹסְפִים עֲלֵיהֶם, לֵב בֵּית דִּין מִתְּנֶה עֲלֵיהֶם. וְאִם נִתְוֹסְפוּ דִּירִין לְאַחַר שְׁנַת־מַעֲט הָעִירוֹב מִן הַשְּׁעוֹר, צָרִיךְ לְהוֹסִיף מִחֲמַתָּן.
- י. כְּשֶׁמְזַכֶּה לָהֶם עַל יְדֵי אַחֵר, לֹא יִזְכֶּה עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטָנִים, אֲפֹלוּ אִם אֵינֶם סְמוּכִים עַל שְׁלַחְנוֹ, וְלֹא עַל יְדֵי עֶבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים; אֲבָל מְזַכֶּה הוּא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, אֲפֹלוּ סְמוּכִים עַל שְׁלַחְנוֹ, וְעַל יְדֵי עֶבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֵבְרִים, אֲפֹלוּ הֵם קְטָנִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ אִף עַל פִּי שֶׁהוּא מַעֲלָה לָהּ מְזוֹנוֹת, וְאֲפֹלוּ אֵין לָהּ בֵּית בְּחֻצָּר. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ מְזַכֶּה עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַסְּמוּכִים עַל שְׁלַחְנוֹ, אֲפֹלוּ הֵם גְּדוֹלִים, וְלֹא עַל יְדֵי בִתּוֹ, אֲפֹלוּ אֵינָה סְמוּכָה עַל שְׁלַחְנוֹ, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא בָּגְרָה, וְלֹא עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ שֶׁמַּעֲלָה לָהּ מְזוֹנוֹת, אוֹ שֶׁאָמַר לָהּ צְאִי מַעֲשֵׂה יְדִיךָ בְּמְזוֹנוֹתֶיךָ וְאֲפֹלוּ יֵשׁ לָהּ בֵּית בְּחֻצָּר; אֲבָל מְזַכֶּה עַל יְדֵי בְּנוֹ שֶׁאֵינוֹ סְמוּךְ עַל שְׁלַחְנוֹ, אֲפֹלוּ הוּא קָטָן, וְעַל יְדֵי בִתּוֹ שֶׁבָּגְרָה וְאֵינָה סְמוּכָה עַל שְׁלַחְנוֹ, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ שֶׁאֵינוֹ מַעֲלָה לָהּ מְזוֹנוֹת, אֲפֹלוּ אֵין לָהּ בֵּית בְּחֻצָּר. וְלִכְתַּחֲלָה טוֹב

ויתומה בתוך ביתו ומפרנסם בחינם, לא חשיבי כיד בעה"ב לא לעניין עירוב ולא לעניין מציאה, דהוי כעבדו ושפחתו העברים דבשכרן הם אוכלין, מפני המצוה. עכ"ל.

7. אף שפסקו בדן מציאה כרבי יוחנן, שגדול הסמוך על שולחן אביו הוא קטן.

8. הגהות מיימוניות (הל' עירובין א, כ, אות י). וכתב הב"י (או"ח שסו, ט-י) שהטעם לחלק בין מציאה לעירוב כמש"כ בתשובת הרשב"א (המיוחסות לרמב"ן, סי' ריג), דבמציאה אין האב זוכה אלא כדי שלא תהא לו איבה כיון שהבן סמוך על שולחנו. אבל במה שהאב רוצה לזכות לאחרים על ידי בניו זוכים הם לאחרים כאיניש דעלמא.

9. רצה לומר, בין קטן ואינו סמוך, בין גדול וסמוך. משנ"ב (ס"ק סט). או"ח שסו, י. מקורות - בה"ג (הל' עירובין, סי' י, פרק הדר). תוספות (עירובין ע"ט ב', ד"ה ומזכה). רא"ש (סי' ח). רמב"ם (הל' עירובין א, כ).

10. כדקאמר בפרק הדר (ע"ג א') ורבי יהודה בן בתירא מתיר בנשים ואוסר בעבדים, ומסתמא עירוב בא אצלו דכיון דמזכה לבני המבוי מניחו בביתו.

11. שאין ידה כידו במציאה ולא למעשה ידיה, כיון שאינו זן אותה.

12. שכתב דהא דאוקימנא בנדרים (פ"ח ב') כשיש לה בית באותו חצר, הני מילי לרבי מאיר דאמר אין קנין לאשה בלא בעלה, כדאיתא בפרק קמא דקידושין (כ"ג ב'). אבל רבנן דפליגי עליה דרבי מאיר התם, לא צריכינן בעירובי חצירות שתהא לה חצר באותה מבוי, הילכך מצי מזכה על ידי אשתו.

13. או"ח שסו, י. מקורות - תוספות (ע"ט ב', ד"ה ועל). רא"ש (סי' ח). ר"ן (פרק שני דביצה, ח ב ברי"ף, ד"ה ומאן דמערב). רמב"ם (הל' עירובין א, כ).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

לחוש לדברי שניהם היכא דאפטר.

הגה: ובדיעבד סומכין על דברי המקל בערוכ. וכן גדול שיש לו אשה, אף על פי שסמוך על שלחן אביו, מוצין על ידו (הגהות אשרי והגהות סמ"ג וכל בו). ואפלו לכתחלה. ואינו צריך להודיע לאותם שזפה להם קדם השבת, אלא אם מודיעים בשבת מתר לטלטל (כל בו).

שיתוף אדם בעירוב בלא ידיעתו ובעל כרחו

פ' א' (הוא טורזינא (נכרי ממונה על כלי זיין לשמירת העיר, ודר בעיר) דהוה בשיבכותיה דרבי זירא. אמרי ליה: אוגיר לן רשותך. לא אוגיר להו. אתו לקמיה דרבי זירא. אמרו ליה: מהו למיגר מדביתהו (שלא מדעתו)? אמר להו: הכי אמר ריש לקיש משמיה דגברא רבה, ומנו רבי חנינא: אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו (והוא הדין להשכיר רשותו¹⁴).

וכן אמר רב יהודה משמיה דשמואל: אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו.

מיתבי: נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן, אין עירובן עירוב ואין שיתופן שיתוף!

(ומתרי) לא קשיא הא דאסר, הא דלא אסר (ראה להלן).

הכי נמי מסתברא, דאם כן קשיא דשמואל אדשמואל. דאמר שמואל: אחד מבני מבוי שרגיל להשתתף עם בני מבוי ולא נשתתף (אינו רוצה, ומתכוין לאסור עליהם), בני המבוי נכנסין לתוך ביתו ונוטלין שיתופן ממנו בעל כרחו. (ומדויק מדבריו) רגיל אין, שאין רגיל לא. שמע מינה.

(ואמרינן) לימא מסייע ליה: כופין אותו (את בן המבוי) לעשות לחי וקורה למבוי (להשתתף בהוצאות).

פ' ב' (ודחי) שאני התם דליכא מחיצות (ומבוי מגולה הוא, ואינו נוח לשומר. הלכך כופין אותו. אבל להתיר בטלטול, לעולם אימא לך דבעינן דעת).

לישנא אחרינא: בבית דין¹⁵ שאני (אין הברייתא מתירה לכפות על לחי וקורה אלא ע"י בית דין. אבל לא הדיירים עצמם).

שיטות הראשונים

אסר ולא אסר: דעת רש"י, תוספות, רז"ה, רשב"א, רא"ש, ומאירי, דאסר היינו שאוסר על בני המבוי בטלטול, כגון שחצרו פתוחה למבוי, ונכנס ויוצא. ולא אסר היינו כגון חצר שבין שני מבואות, ורגילה עם זה ולא עם זה¹⁶. **ורבינו**

¹⁴ רשב"א וריטב"א.

¹⁵ ע"פ הגהת הגר"א (בש"ס, ובביאורו או"ח שסז ס"ק י). ובנדפס בדפוס וילנא (גירסתנו): "ל"א מצד שאני". אמנם בדק"ס כתב על זה: ליתא (וביאר בהערה, שאינו בכת"י, וכן לא היה לפני הראשונים). והגר"א, על פי הגהתו, ביאר שדברי הגמרא כאן הם המקור למה שפסק השו"ע (או"ח סוס"י שסז) שאע"פ שאנו פוסקים הלכה כשמואל שכשאנו רגיל אין כופים, מכל מקום **ניתן לכפותו בכית דין**. ולענין עצם הכפיה, כן מבואר בתוספתא (ב"מ יא, ט), כופין בני חצר זה את זה לעשות לחי וקורה למבוי. הובאה בביאור הגר"א.

¹⁶ אמנם נחלקו הראשונים (שבסיעה זו): דעת הרשב"א והריטב"א (פ' א', ד"ה אשתו) דאשתו מערבת שלא מדעתו דקאמר, לאו דוקא בשותק ואינו מוחה, אלא **אפילו במוחה!** דהא טורזינה כבר גלה בדעתו שאינה רוצה וכמוחה דמי (עיי"ש עוד ראיות). ודעת המאירי

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

חננאל פירש דאסר היינו שמוחה בפני אשתו.

רגיל ואינו רגיל: דעת **תוספות והמאירי** שרגיל ואסר היינו הך¹⁷. אבל **הרא"ש** פירש, שרגיל להשתתף עם בני המבוי בעירובם (אף שאינו אוסר עליהם)¹⁸. ובין **לתוספות** בין **לרא"ש** דעת אשתו צריך¹⁹. ובשם **יש מפרשים**, כתב **המרדכי** דרגיל ואסר, נוטלין שיתופו לגמרי בעל כרחו, ודעת אשתו נמי לא בעי. ו**מהרמב"ם** נראה שמפרש (כדעת **רבינו חננאל**), הא דאסר, שהוא מתכוין לאסור על שכניו²⁰. הא דלא אסר, שלא היה מתכוין לאסור עליהם²¹. אבל אם יודע ומיחה אינה מערבת²². והשו"ע²³ סתם **כרא"ש**, ובשם יש אומרים כתב **כרמב"ם**²⁴.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן סז)

א. אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו, אפלו אם מחה בה שלא לערב, ואפלו אין רגיל לערב עמהם. והני מילי כשאוסר עליהם, כגון שאין הבית פתוח אלא לאותו חצר; אכל אם הוא פתוח לשתי חצרות, באחת רגיל לצאת ולבא תדיר שאוסר עליהם, ובאחת אינו רגיל לצאת ולבא, ברגיל, שאוסר, מערבת שלא לדעתו אפלו אינו רגיל לערב, וכשאינו רגיל לצאת ולבא נמי אף על פי שאין אוסר, אם רגיל לערב עמהם מערבת שלא לדעתו; אכל אם אינו אוסר וגם אינו רגיל לערב עמהם, אינה מערבת שלא לדעתו. וכל זמן שלא מחה בה בפירוש, אפלו אם אינו רגיל לערב עמהם ואינו אוסר, מערבת שלא בידיעתו דמסתמא נחא ליה; אכל אינה יכולה לזכות משלו לאחרים שלא בידיעתו. ואם אין הבעל והאשה בעיר, יכולים בני הבית לערב שלא בידיעתו אם אין הבית פתוח אלא לחצר אחת; ואפלו אם

(חי', פ' א', ד"ה הכי נמי, ואילך), שאשתו של אדם מערבת שלא מדעתו, שמן הסתם אדם מתרצה במה שאשתו עושה; הא אם מיחה בשעת מעשה ועירבה בעל כרחו, אין עירובה עירוב. ולא עוד, אלא אפילו לא מיחה תחילה ועירבה היא מן הסתם, ובא הבעל אחר כך וגילה דעתו שאינו רוצה בדבר, הרי אין עירובה עירוב, ובני מבוי עומדין באיסורן, שהרי מגלה דעתו שאינו רוצה במעשה אשתו. ולמסקנה, אם כן, לשיטתם, כשדירתו אוסרת על בני המבוי, יכולים לכופו לערב עמהם.¹⁷

ולשיטתו, שני תנאים נפרדים הם; ואם רגיל להשתתף או אוסר, אפשר ליטול ממנו עירוב בעל כרחו. ולפי זה מה שאמר שמואל במימרא השניה "רגיל להשתתף", היינו כפשוטו, שבגלל שהוא רגיל להשתתף כל שבת, אפשר ליטול ממנו בעל כרחו. ומיירי דווקא במקרה שאינו אוסר. ולמסקנה, לשיטתו, אם אוסר עליהם, נוטלים ממנו עירוב בעל כרחו. וכן אם רגיל לערב עמהם, אפילו לא אסר. ואם לא אסר, ואינו רגיל, אין מערבים אלא מדעתו.¹⁸

דפשיטא שאין שום עירוב מועיל בעל כרחו, כלומר שלא מדעתו ושלא מדעת אשתו.¹⁹

והיינו ברייתא דנשים שעירבו, ומאי שלא מדעתו דקתני, בעל כרחו.²⁰

ובהא אמר שמואל אשתו של אדם מערבת לו ומאי שלא מדעתו דקאמר שאינו יודע בדבר.²¹

ואת המינוח "רגיל להשתתף" פירש כדעת הרא"ש כפשוטו. לפי זה יוצא שיש כאן שלוש דעות: רש"י ורא"ש חלוקים במינוח "רגיל". ומסכימים בפירוש "אוסר". והרמב"ם חלוק על הרא"ש במינוח "אוסר", ומסכים עמו בפירוש "רגיל".²²

או"ח ססזא. מקורות - רז"ה (פ' א', ד"ה והא). תוספות (ד"ה רגיל). רא"ש (ס' ט). רשב"א (ד"ה אשתו). מרדכי (ס' תקכב). מאירי (בית בחירה, פ' א', ד"ה ולעניין). רמב"ם (הל' עירובין ה,ה).²³

וראה ביה"ל (ד"ה ויש אומרים) שדן באריכות בשיטות. ושם כתב שאפשר שיש להחמיר כשיטה הרמב"ם שלא לערב בעל כרחו של בעל הבית אפילו מדעת אשתו, כשאינו רגיל להשתתף עמהם. מיהו באליה רבה כתב שיש לפסוק כדעה קמייתא לקולא. וצריך עיון. אמנם כתב בביה"ל, שעל כל פנים יש לסמוך לפסוק כמותם להקל לעניין היכא שהוא רגיל לערב עמהם, דבני חצר נכנסים ונוטלים ממנו בעל כרחו, ולא בעינן דעת אשתו כלל. וכו'. היוצא מכל זה, דמדינא מסתברא דהכי שרגיל ואוסר בני החצר נוטלין אפילו בעל כרחו, ולא בעינן דעת אשתו כלל, ועכ"פ שלא בידיעתו בודאי יש לסמוך להקל וכו'.²⁴

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

היה פתוח לשתי חצרות, אם הוא רגיל לערב לאחת מהם מערבין עליו, אבל אם אינו רגיל לא. אבל בני החצר אין יכולים לקח פתו מביתו לערב שלא מדעת אחד מבני הבית, אפילו רגיל עמהם ואוסר עליהם. ויש אומרים דאין אשתו מערבת אלא שלא בידיעתו, אבל אם אומר שאינו רוצה לערב עמהם, לא. ואם הוא רגיל לערב עמהם ועכשו אינו רוצה, בני חצר נכנסים לתוך ביתו ונוטלים ממנו בעל כרחו. ואם אינו רגיל אינם יכולים לטל ממנו בעל כרחו אבל כופין אותו בבית דין לערב עמהם או בית דין יורדין לנכסיו.

הגה: מי שאינו רגיל לערב, וערב עם בני החצר וחזר מערובו, צריך לחזר ולזכות; אבל אם רגיל לערב הוי ערוב בעל כרחו (הרא"ש פרק הדר).

נתמעט העירוב

(פ' ב') **משנה:** נתמעט האוכל (משיעורו) -

(4) מוסיף, ומזכה, ואין צריך להודיע (שכבר גילו דעתם שנוח להם בשיתוף). (אבל אם) נתוספו עליהן (דיירים חדשים, ואין מספיק אוכל) מוסיף ומזכה וצריך להודיע (להם).

(2) אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים (שיש שיעור לעירוב)? בתחילת עירוב. אבל בשיירי עירוב (שהיה שיעור, ונתמעט) כל שהוא (ואין צריך להוסיף אפילו בשבתות אחרות. ופליג אתנא קמא). ולא אמרו לערב בחצרות אלא כדי שלא לשכח את התינוקות²⁵.

(שנינו במשנה: נתמעט, אין צריך להודיע. ומברר) במאי עסקינן? אילימא במין אחד (שחוזר ומערב מן המין הראשון), מאי איריא נתמעט, אפילו כלה נמי! אלא בשני מינין (שעירב פעם שניה ממין אחר), אפילו נתמעט נמי לא; **דתניא:** כלה האוכל, ממין אחד אין צריך להודיע, משני מינים צריך להודיע (ולכאורה גם כשהתמעט ולא כלה)!

(ומבאר) איבעית אימא ממין אחד, מאי נתמעט, נתמטמט (כלה לגמרי. ואפילו הכי אין צריך להודיע במין אחד. ובשני מינים צריך להודיע בין כלה בין התמעט).

ואיבעית אימא משני מינין, (ובברייתא) כלה שאני (אבל נתמעט, אפילו משני מינים אין צריך להודיע. ולפי זה צריך להודיע רק בדאיכא תרת: כלה, משני מינים).

(שנינו במשנה:) ניתוספו עליהן מוסיף ומזכה (וצריך להודיע). אמר רב שיזבי אמר רב חסדא: זאת אומרת חלוקין עליו חביריו (במשנתנו) על רבי יהודה. דתנן (לקמן, פ"א ב'): אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים (שאין מערבים לאדם אלא מדעתו)? בעירובי תחומין (שמא אין נוה לו לקנות כאן כדי להפסיד לרוח שכנגדה); אבל בעירובי חצירות,

²⁵ רש"י (ד"ה לא, ד"ה אלא) פירש שדברי רבי יוסי אמורים כשבני המבוי השתתפו ביניהם והניחו שיתופי מבואות. שאם עשו במבוי שיתוף מבואות, אין צריך לערב בחצרות אלא בכדי שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות. ומפני כך הקלו חז"ל, שאף אם נותר מן העירוב רק כל שהוא, כשר. וכן פירש רבינו יהונתן. וראה עוד פירושים באור זרוע ורשב"א.

והמג"א (שסח, ד, ס"ק ג) כתב על פי פירוש רש"י ורבינו יהונתן, דכל זה בזמן הש"ס, שהיו עושים עירובי חצרות ושיתופי מבואות כל אחד בפני עצמו (לכן אף אם התמעט העירובו משיעורו כשר, כי כשעשו שיתוף מבואות, לא הצריכו עירוב אלא שלא לשכח התינוקות). משא"כ לדידן, דנהגינן לעשות שיתוף ועירוב יחד, פסול לשבת שניה אם אין בו שיעור עירוב. אבל במשנ"ב (שסח, ד, ס"ק טז) וביה"ל (ד"ה אף לשאר שבתו) כתב שיש חולקים בזה. וכוונתו לביאור שאר הראשונים, שהובא באור זרוע ורשב"א.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

מערבין בין לדעת ובין שלא לדעת.

(ומקשה) פשיטא דחלוקין! (ומתריך) מהו דתימא הני מיילי (מתניתין דצריך להודיע בעירובי חצירות) בחצר שבין שני מבואות, אבל חצר של מבוי אחד, אימא לא, קמשמע לן (רב שיזבי, דשמיעא ליה מרביה דבמבוי אחד עסקין).

שיטות הראשונים

תחילת עירוב ושיירי עירוב: דעת הרשב"א שתחילת עירוב היינו הנחת העירוב בערב שבת. אך אם נתמעט לאחר מכן, אף אם נתמעט קודם שנכנסה אותה שבת, הרי זה שיירי עירוב (ואם נתמעט לאחר שחשיכה, ואפילו כלה לגמרי, אין בכך כלום, כיון שהיה קיים כל בין השמשות). **ורבינו יהונתן** כתב שאם נתמעט קודם שנכנס שבת ראשון, תחילת עירוב קרינא ביה. וכן פסק השו"ע²⁶.

הבנת דברי תנא קמא ורבי יוסי, ופסק ההלכה: דעת הרמב"ם והרשב"א, שתנא קמא ורבי יוסי חולקים. וביאר הרשב"א שתנא קמא סבר שאף בשיירי עירוב מוסיף ומזכה. ורבי יוסי סבר שאם נשאר כל שהוא מהעירוב אינו צריך להוסיף. ופסק כרבי יוסי. **והרמב"ם** פסק כתנא קמא. **והרי"ף ורא"ש** הביאו את המשנה כצורתה²⁷. **והשו"ע**²⁸ פסק כרבי יוסי.

מנהג העולם לערב פעם אחת לכל השנה: כתב הרשב"א שעכשיו שמערבין בתחלת השנה לכל שבתות השנה אף על פי שנתוספו דיורין בעיר אין צריך להוסיף בשבילם, שמתחלה מתכוונין לזכות לכל הבא; ואף על פי שאין מזכין להם בפירוש, דעת הציבור על דעת המנהג. וכן כתבו **הריטב"א** ו**המאירי**²⁹. וכן פסק השו"ע³⁰.

הדין כשמערב משלו: דעת רש"י ו**רבינו יהונתן**, שכל הסוגיא, דוקא כשבא לערב בפת של בני החצר. אבל כשמזכה משלו, אין צריך להודיע, אף אם כלה כל הפת ובא לערב במין אחר, דודאי ניחא לבני החצר³¹. ודעת **רבינו חננאל** דכל הסוגיא כשמזכה משלו. וכן משמע מהרשב"א. ודעת הרמב"ם דבבית הפתוח לשתי חצרות, צריך להודיע בכל גווני³².

²⁶ או"ח שסח,ד (וראה משנ"ב, ס"ק א). מקורות - רשב"א (פ"א ב', ד"ה ופרוסה). רבינו יהונתן (על המשנה כמה הוא שיעורו, ד"ה אמר רבי יוסי).

²⁷ והרשב"א (פ"א ב', ד"ה אמר) דן באריכות בדבריו, עיי"ש.

²⁸ או"ח שסח,ד. אמנם כפי האמור בסעיף קודם, ביאר "תחילת ושיירי עירוב" כביאורו של רבינו יהונתן. **נמצא להלכה**, שאם התקלקל העירוב, ובא לערב ממין הראשון, אפילו כלה, אינו צריך להודיע לבני המבוי (או"ח שסח,א). ומיירי שהתמעט לפני שנכנסה השבת, ובאופן זה נחשב (על פי רבינו יהונתן) כתחילת עירוב. ואם נתמעט העירוב משיעורו אחר שנכנסה שבת ראשונה (או"ח שסח,ד), ונשתייר ממנו אפילו כל שהוא, אינו צריך להוסיף עליו וכשר אף לשאר שבתות (וכן ביארו את השו"ע הט"ז, ס"ק א, ומשנ"ב ס"ק א). מקורות - רמב"ם (פירוש המשנה, פ"ז מ"ט). רשב"א (ע"ט ב', ד"ה נתמעט; פ"א א', ד"ה ופרוסה). רא"ש (ס"י י).

²⁹ וכבר נהגו לזכות בעירובין לכל, והלכך כל שיש בו מזון שתי סעודות אין צריך להוסיף עכשיו בשביל אותן שנתוספו בעיר. וכתב הרשב"א: ומיהו **אם נתמעט העירוב קודם שנתוספו**, בזה אפשר שצריך להוסיף מחמת אותן דיורין שנתוספו, דלא אמרו סוף עירוב בכל שהוא אלא לאותן שהיה להם בתחלת עירובן כשיעור אבל אלו שלא ה' בתחלת העירוב אפשר שצריכין שיעור, **וצריך עיון**.

³⁰ או"ח שסו,ט. מקורות - רשב"א (פ"א א' ד"ה ופרוסה). ריטב"א (ע"ט ב', ד"ה נתוספו). מאירי (פ' ב', ד"ה ועכשיו).

³¹ לפי זה, "מוסיף ומזכה וצריך להודיע", הם שני מקרים שונים: אם זה משלו, אז מוסיף ומזכה. ואם משלהם, צריך להודיע.

³² למרות שלדין קיימא לן כרבי שמעון (לעיל מ"ח א', מ"ט ב'), גבי שלוש חצרות שעירבו שתיהן עם האמצעית היא מותרת עמהן והן מותרות עמה, ושתיים החציונות אסורות זו עם זו, ואם כן גם בשני מבואות זכות היא לו, שאינו אוסרו במבוי האחר, שיכול לשתף עם שניהם.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

(ראה דיון להלן). והשו"ע³³ פסק כרש"י ורבינו יהונתן.

עירוב עבור בני חצר שבין שני מבואות: הלכה כרבי יהודה, שהמערב עבור בני החצר אינו צריך להודיע להם (שזכות היא להם, וזכין לאדם שלא בפניו)³⁴. דעת הרי"ף, רמב"ם, אור זרוע, ורא"ש, שבחצר הפתוחה לשני מבואות, צריך להודיע להם (שגם רבי יהודה לא התיר בזה, שחוב הוא לו, שמתוך שאתה מתירו במבוי זה, אתה אוסרו במבוי אחר)³⁵. ודעת ספר העיתים בשם גאון, הרשב"ד, רשב"א וריטב"א, שאין צריך להודיע להם³⁶. והשו"ע³⁷ פסק כרי"ף וסיעתו.

מין אחד ושני מינים: דעת רש"י וראב"ד שבשני המקרים עירבו תחילה במין אחד, ובסוף, לאחר זמן הוא התמעט או כלה. והשאלה היא לגבי הסוף, אם אפשר עתה, לאחר שהתמעט או כלה, להוסיף מין אחר ממה שהיה בתחילה. ודעת הרי"ף³⁸ ורמב"ם שמדובר על תחילת העירוב. ומין אחד היינו שמתחילה עירבו במין אחד. ושני מינים היינו שכבר מתחילה עירבו בשני מינים³⁹. והשו"ע⁴⁰ פסק כרש"י.

התעפש העירוב: כתב הרשב"א שאם נתעפש פת העירוב ונפסל מלאכול, הרי הוא כמי שכלה כולו לגמרי, וצריכין לערב מחדש. וכן פסק השו"ע⁴¹.

³³ או"ח שסחא. מקורות - רש"י (פ' ב', ד"ה וצריך. כן הבין הב"י בדבריו); רבינו יהונתן (כ"ה ב', דפי רי"ף, ד"ה גמרא סוגיא דשמעתא). רשב"א (עבוה"ק ש"ד סי' ד). רמב"ם (הל' עירובין ה,ו).

³⁴ רי"ף, רמב"ם (הל' עירובין א,כ), רא"ש. וכן פסקו השו"ע (או"ח שצב,ח) והרמ"א (או"ח שסו,י).

³⁵ וביאר הרשב"ד שהרי"ף פסק כן על פי משנתנו שנתוספו עליהם מוסיף ומזכה וצריך להודיע, וכר' יהושע בן לוי הסובר, שהתנא של משנתנו לא חלק על רבי יהודה, ומיירי בחצר שבין שני מבואות, שיש בעירוב צד חובה. והקשה הרשב"ד הרי רבי יוחנן חולק על ריב"ל, והלכה כרבי יוחנן דאמר במה לחלוק. ועוד, דרב חסדא ושמואל סבירא להו כרבי יוחנן, ואמרי דפליגי רבנן ורבי יהודה בהא מילתא, ור' יהושע בן לוי יחיד אצל רבים הוא. ועוד, כיון דקיימא לן כרבי שמעון (לעיל מ"ה ב') בשלוש חצרות שעירבו שתיהן עם האמצעית, שהיא מותרת עמהם, והן מותרות עמה, מה לי חצר שבין שני מבואות, מה לי חצר של מבוי אחד, תרויהו זכות הוא לו ולא חובה ואינו צריך להודיע!

³⁶ דקיימא לן כרבי שמעון בחצר שבין שתי חצרות דעירבה עם שתיהן מותרת עם שתיהן, דאלמא אפילו בשני מבואות הוה ליה זכות כבחצר שבמבוי אחד. ראב"ד.

³⁷ או"ח שסחב. מקורות - רמב"ם (הל' עירובין ה,ד). אור זרוע (עירובין, סי' קפג). רא"ש (סי' יא). ספר העיתים בשם גאון (סי' עו). ראב"ד (הו"ד בחי' רשב"א, פ"א ב', ד"ה אמר רב יהודה).

³⁸ הרי"ף כותב ואם שני מינים והתמעט, משמע שמתחילה היה שני מינים. וכהרמב"ם. וכן הבינו הרמ"ך (עירובין ה,ו) ומגדל עוז (עירובין ה,ו), ב"ח על הרי"ף. ואף בעל המאור (ד"ה ומה) ורבינו יהונתן (ד"ה סוגיא) הבינו שהרי"ף כהרמב"ם (אלא שכתבו שפירוש זה אינו נכון, ויש לפרש כרש"י).

³⁹ הסיבה שהראב"ד לא פירש כרמב"ם, משום שסובר שאוכלים אינם מצטרפים לשיעור השיתוף (ראה גם סוגיא הבאה). ואולי זו גם סברת רש"י. אמנם הרמב"ם סובר שאוכלים מצטרפים. וכמו שמפרש מרכבת המשנה (הובא ביד פשוטה), וכמו שפסק הרמב"ם (הל' עירובין א,א). ומכל מקום אם כלה העירוב ורוצה שוב לעשות תערובת, צריך להודיעם שנית, כי אי אפשר לכוון בפעם השנייה שתהיה התערובת כמו שהיתה בראשונה, ושמה ירבה ביין וימעט בשמן וכיו"ב ושמה יש מי שמקפיד על כך, וכו'.

⁴⁰ או"ח שסחא.

⁴¹ או"ח שסחה. רשב"א (שו"ת, המיוחסות לרמב"ן, סי' ריב).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסח)

- א. ערבנו ואחר כך נתקלקל הערוב ובא אחד מבני החצר לחזור ולתקנו, אם בא לערב ממין הראשון, אפלו פלה, אינו צריך להודיע ואפלו מערב עליהם משלהם.
- ואם בא לערב ממין אחר, אם פלה הראשון צריך להודיע להם, אם מערב משלהם; ואם משלו, אינו צריך להודיעם כלל. ואם לא פלה הראשון אלא נתמעט, אף על פי שמערב משלהם אינו צריך להודיעם.
- ב. נתוספו דיורים בחדר, אם הבית פתוח לשתי חצרות צריך להודיעם, מפני שאולי אינם רוצים לערב עם אלו.
- ד. נתמעט משעורו אחר שנכנס שבת ראשונה ונשתיר בו אפלו כל שהוא, כשר אף לשאר שבתות.
- ה. אם נתעפש פת הערוב ונפסל מלאכל, הרי הוא כמו שפלה לגמרי וצריך לערב מחדש.
- הגה:** ולכן נהגו לעשות הערוב חלת מצה שאינה ממהרת להתעפש (כל בו ובית יוסף סי' שנ"ד), ועוד דיכולים לשמרה בימי הפסח ויכולים לשמור הערוב כל השנה (דעת עצמו), וזה טוב יותר מלערב כל שבת ושבת, שלא ישכחו מלערב. מיהו אם רוצים לערב כל ערב שבת ולאכל הערוב כל שבת, הרשות בידם. וע' לקמן סימן שצ"ד.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסו)

- ט. אם אחד מבני החצר רוצה לתן פת בשביל כלם שפיר דמי, ובלבד שיזכנו להם על ידי אחר. וכשיזכה בו צריך להגביהו מן הקרקע טפח, וצריך לזכות לכל בני החצר או המבוי ולכל מי שיתוסף מיום זה ואילך; ויש אומרים שאף על פי שלא יזכה בפרוש למתוספים עליהם, לב בית דין מתנה עליהם. ואם נתוספו דיורין לאחר שנתמעט הערוב מן השעור, צריך להוסיף מחמתו.

שיעור העירוב

פ' ב' (המשך משנה): כמה הוא שיעורו? בזמן שהן מרובין מזון שתי סעודות (של אדם אחד) לכולם. בזמן שהן מועטין כגרוגרת לכל אחד ואחד.

(ומברר) כמה הוא מרובין? אמר רב יהודה אמר שמואל: שמונה עשר בני אדם.

שמונה עשר ותו לא? אימא: משמונה עשר בני אדם ואילך. ומאי שמונה עשר דנקט? כל (שהם רבים עד) שאילו מחלקו למזון שתי סעודות ביניהן ואין מגעת גרוגרת לכל אחד ואחד, הן הן מרובין, וסגי במזון שתי סעודות (לכולם, ואין צריך גרוגרת לכל אחד). ואי לא (שאינן מניינם רב כמניין גרוגרות של שתי סעודות), מועטין נינהו (אין צריך שתי סעודות, אלא כגרוגרת לכל אחד).

ואגב אורחיה קא משמע לן, דשתי סעודות הויין שמונה עשרה גרוגרות.

שיטות הראשונים

צירוף מיני אוכלים לשיעור שיתוף: שנינו במסכת מעילה (פ"ד מ"ה; הובאה בפרק בכל מערבין, כ"ט א') כל האוכלין מצטרפין למזון שתי סעודות לעירוב. דעת הגאונים, הרמב"ם, ותוספות, שבין עירובי תחומין בין שיתופי מבואות, כל האוכלין מצטרפין

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

בהן. ודעת הראב"ד שבעירוב תחומין מצטרפים, ואילו בשיתוף מבואות אינם מצטרפים.⁴²

שיעור השיתוף כשמשתתפים במשקין: כתב הראב"ד דשיעור שיתופי מבוי כשהשתתפו במשקין בעינן רביעית לכל אחד ואחד, כשיעור הוצאה לשבת⁴³. והרשב"א תמה למה יחמירו במשקין יתר מבאוכלין. וכתב שמסתבר שאף במשקין אם יש בו כדי שיספיק למזון שתי סעודות לאחד, משתתפין בו אפילו לאלף. והלכך יין שתי רביעיות מספיק לכולן⁴⁴.

שיעור שמונה עשרה גרוגרות: הוא שתי סעודות. במשנה להלן, פ"ב ב', נחלקו התנאים בשיעורו. ולמסקנה, לרבי יוחנן בן ברוקא הוא שש ביצים. וכוותיה פסק הרמב"ם. ולרבי שמעון הוא שני שליש ככר, העשוי משמונה ביצים. וכוותיה פסקו תוספות. והשו"ע בהלכות שבת ס"תם כרמב"ם. ובשם יש אומרים כתוספות. ובהלכות עירובי תחומין ס"תם כרמב"ם⁴⁵.

השיעור בעירובי חצרות: דעת רש"י, ראב"ד, רבינו יהונתן, רשב"א והמאירי, דגם בעירובי חצרות בעינן האי שיעורא (למרובים), ככר שיש בו מזון ב' סעודות, למועטים, כגרוגרת לכל אחד⁴⁶. ומהרמב"ם משמע שסובר שלעירובי חצרות לא בעי אלא ככר שלם, ואפילו בפחות מכגרוגרת סגי⁴⁷. והשו"ע⁴⁸ פסק כרוב הראשונים.

⁴² וטעמא דמלתא דבתחומין מצטרפין ובשיתופי מבואות לא מצטרפין, משום דבשיתופי מבואות איכא קפידא (כשמצרף אוכלים שונים), אבל בתחומין, דמערב לעצמו, ליכא קפידא, ואפילו בשני מינין ואפילו בשני כלים מהני. והא דתנן בכל משתתפין, לאו למימרא דמשתתפין בשני מינין אלא שכל המינין כשרין בו. רשב"א (ע"א ב', ד"ה רב יוסף. והובאו הדעות גם בריטב"א שם. ושם הובאו הגאונים). ודעת רש"י אולי כהראב"ד, ראה שיטות הראשונים בסוגיא קודמת. ולפי זה, גם השו"ע (או"ח שסחא) פסק כן. מקורות - רמב"ם וראב"ד (הל' עירובין א,יא).

⁴³ מדתלי במתניתין (לפי גירסתו במשנה, ראה להלן) לשיעורא דאוכלין בהוצאת שבת. דאי לאו הכי, ליתני כגרוגרות לכל אחד ואחד ולא בעי למיתני להוצאת שבת! ואם עירבו ביין, די להם לכל אחד ואחד ברובע רביעית כדי שימזגו ויעמוד על רביעית, והוא דדרי על חד תלתא מיא. ואי לא דרי הכי, צריך טפי חמרא עד שיהא מזיגת רביעית. וכתב הרשב"א: ונראה שגירסת הרב ז"ל במשנתנו כגרוגרת לכל אחד ואחד להוצאת שבת, ואף כן מצאתיה במקצת הנוסחאות.

⁴⁴ שכן שיעורו למזון שתי סעודות (כמבואר בפרק הדר, ס"ח א'; וראה מש"כ לעיל, כ"ט א'), ולפום כן לא הוצרכו לשנות כאן שיעורו למשקין, משום דמשיעורי דאוכלין נלמוד אותה למשקין. רשב"א (חי' פ"א א', ד"ה ופרוסה וכו' וכתב הראב"ד).

⁴⁵ או"ח שסחג; או"ח תטז. אמנם הדברים צריכים ביאור. שכן לשון השו"ע (או"ח שסחג) הוא: ויש אומרים שהם כשמונה ביצים. וכתב בביאור הגר"א שהוא טעות סופר, וצריך לומר: שני שלישים משמונה ביצים. אמנם בהלכות פסח (או"ח תפוא, לעניין שיעור כזית, דתליא בשיתות לעניין עירוב), ביאר הגר"א שאינו טעות סופר. וכתב המשנ"ב (שסחג, ס"ק יב) שבדעבד די בשש ביצים. וביאר (בשער הציון, אות יא) שכן משמע בביאור הגר"א (וראה חזו"א, הל' עירובין, סימן ק, ס"ק ז, שחלק עליו). אמנם כתב המשנ"ב שלכתחילה יש לנהוג כהיש אומרים שכתוב בגירסתנו (בשו"ע), דהיינו שהם כשמונה ביצים. עיי"ש. ועיין עוד מש"כ להלן, פ"ב ב'.

⁴⁶ ואע"פ שמשנה בשיתופי מבוי היא שנויה, הוא הדין לעירובי חצרות; כיון שלא הזכירו בו שיעור אחר כמו שעשו בעירובי תחומין, ושיתופי מבואות ועירובי חצרות, דינן אחד בכל עניין, אלא שזה (עירובי חצרות) בפת דוקא, וזה אפילו בשאר אוכלים ומשקים. והיינו דגבי זיכוי לא חשו בגמרא להזכיר בעירובי חצרות אם צריך לזכות אם לאו, כמו שעשו בשיתופי מבואות ותחומין ועירובי תבשילין, ומשום דכל שאמרו במבואות הוא הדין לחצרות. רשב"א.

⁴⁷ מגיד משנה (הל' עירובין א,טז). וכן משמע מדברי הרמב"ם בפירושו המשניות, שכתב: ור' יהושע אומר שעירובי חצרות לא יהו בשום אופן אלא בשלימה, ואפילו היתה כלשהו. וכתב המגיד משנה: ואף בדברי הגאונים לא מצאתי שיהא שיעור עירובי חצרות, אלא בככרות שלמים או כשגובין קמח לעשות ממנו חלה שלימה, וכן נראה. עכ"ל. וראה חזו"א (הל' עירובין סי' ק, ס"ק ז) שכתב שכן משמע גם מהריטב"א (פ' ב', שהסתפק אי כאיסר דוקא), שבעירובי חצרות סגי בככר שלם, אפילו למרובים, ואין צריך שום שיעור.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזהש"ת
י השו"ן תשפ"א
מסכת: עירובין | פרק: ז | דף: פ'

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסח)

ג. כִּמָּה הוּא שְׁעוֹר הָעֵרֹב? בְּתַחֲלָתוֹ, בְּזִמְנֵי שֶׁהֵם שְׂמוֹנֶה עֶשֶׂר אוֹ פְּחוֹת, שְׁעוֹרוֹ כְּגִרְגֹרֹת לְכֹל אֶחָד; וְאִם הֵם יוֹתֵר מִשְׂמוֹנֶה עֶשֶׂר, אֶפְלוּ הֵם אֶלֶף אוֹ יוֹתֵר, שְׁעוֹרוֹ מִזֶּן שְׁתֵּי סְעֻדוֹת, שֶׁהֵם שְׂמוֹנֶה עֶשֶׂר גִּרְגֹרֹת, שֶׁהֵם כִּשְׁשׁ בֵּיצִים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהֵם כִּשְׂמֹנֶה בֵּיצִים.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסו)

ו. אִין מְעַרְבִין בְּפְרוֹסָה, אֶפְלוּ הִיא גְדוֹלָה הַרְבֵּה, אֲבָל בְּשִׁלְמָה, אֶפְלוּ קִטְנָה מְאֹד מְעַרְבִין, וּבְלֶבֶד שְׂיָהָא בְּהֵם כֹּל כָּךְ שְׂיָהָא בְּהֵם כְּשְׁעוֹר...

ואמנם לדעה זו יש להבין מה שאמר בתחילת המשנה, נתמעט האוכל וכו' לא אמרו לערב בחצרות אלא בפת, משמע שיש שיעור גם בעירוב חצרות (ועיין גאון יעקב, ד"ה ככר, שביאר שגם הרמב"ם מודה במקרה שלא כל אחד נותן פת, אלא אחד מבני החצר נותן פת עבור כל בני החצר, שצריך שיעור).

⁴⁸ או"ח שסו; או"ח שסח, ג. מקורות - רש"י (פ"א ב'). רשב"א (חי' פ"א א', ד"ה ופרוסה). מאירי (בית הבחירה, פ' ב', ד"ה וכמה; וד"ה המשנה הששית). רמב"ם וראב"ד (הל' עירובין א, טז).